

EPOCHA OSVIETENSKÝCH VZDELANCOV

Osvietenstvo - myšlienkové hnutie, ktoré sa v Európe rozširovalo v 18. storočí, **vyzdvihovalo potrebu vzdelanosti a rozvoj prírodovedných vied**. Tieto myšlienky ovplyvnili aj slovenských vzdelancov. Podporovali úsilie reforiem osvietenských panovníkov v Uhorsku. **Na Slovensku sa kládol dôraz na rozvoj prírodovedného výskumu**(mineralógia, fyzika, ..). Navštevovali nás aj zahraniční vedci, predovšetkým **pre technické vynálezy v baníctve**. Zaujala ich aj príroda, geologické zloženie krajiny, obyvateľstvo a jeho spôsob života. Tieto informácie **zverejňovali v odborných časopisoch**.

V 17. storočí vznikali na západe Európy **učené spoločnosti** alebo **akadémie**, ktoré boli centrom vedeckého bádania učencov. **V Uhorsku vypracoval návrh prvej učenej spoločnosti Matej Bel**. Počiatky týchto spoločností siahajú do obdobia vlády Márie Terézie. Centrami vedeckého bádania, od 50.rokov 18. storočia, sa stali **univerzity**. Sústredili sa najmä na matematiku, fyziku a chémiu.

Najznámejšie slovenské vedecké osobnosti osvietenstva

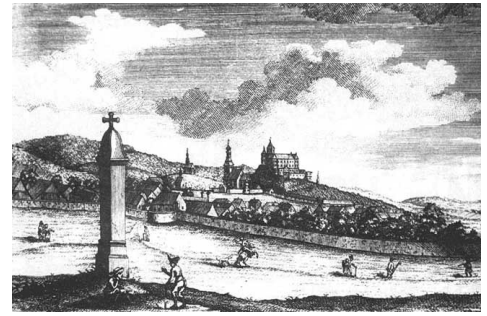
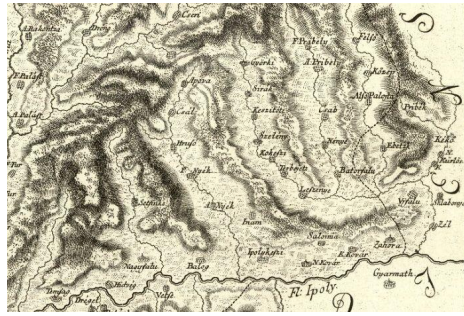
1. Matej Bel (z Očovej)

- volali ho „*veľká ozdoba Uhorska*“ – pre rozsiahle vedomosti a mnohostrannú organizačnú činnosť
- rektor evanjelického gymnázia v Bratislave a v Banskej Bystrici
- **polyhistor** (znalec viacerých vied) – zaujímal sa o zemepis, prírodopis a históriu
- člen viacerých európskych vedeckých spoločností
- vypracoval viacero učebníc hlavne zo zemepisu
- **Notície** – zhromaždené poznatky o Uhorsku(zemepisné, historické, o obyvateľoch, území, jazykoch a národnostiach) vypracoval so svojimi spolupracovníkmi niekoľko dielov, sú predchodcami dnešných encyklopédií

2. Samuel Mikovíni

- slovenský kartograf
- nakreslil mapy a rytiny do Notícií Mateja Bela

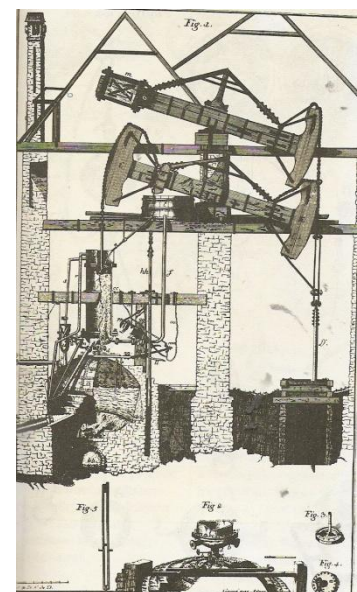
3. Adam František Kollár

- volali ho „slovenský Sokrates“ – pre jeho výnimočné vedomosti a schopnosti
- **polyglot** (znalec mnohých jazykov) – ovládal turečtinu, hebrejštinu, perzštinu, gréčtinu, latinčinu, francúzštinu, maďarčinu a všetky slovanské jazyky
- právnik a historik
- poradca Márie Terézie a člen dvorského osvietenského okruhu
- podporoval reformy Márie Terézie
- kritizoval privilégia šľachty a cirkvi
- spolupracoval na školskej reforme

4. Jozef Karol Hell

- významný konštruktér banských čerpacích strojov
- v roku 1749 vytvoril veľmi moderný a veľmi výkonný vodnostĺpcový čerpací stroj
- jeho zásluhou patrila banskoštiavnická banská technika medzi najpokrokovejšie v Európe

TEXT SI OPÍŠ DO ZOŠITA.